

Ferdinánd Miksa, a tengerész

Velence visszafoglalása után – és Trieszt blokádján okulva – Ausztria legfőbb célja az volt, hogy a cs. kir. flotta ereje megegyezzen az itáliai flották egyesített erejével. Dahlerup főparancsnok ezért 6 sorhajó, 10 fregatt, 6 korvett, 24 gőzös, 6 brigg, 6 sóner és 36 ágyúnaszád építését írta elő a következő 12-16 esztendőre (természetesen ekkor még vitorlás sorhajókról és fregattokról volt szó).

A tervet 1850. április 12-én Ferenc József jóváhagyta és szentesítette: flottatörvény lett belőle. A hajóépítés finanszírozására az évi 1,5 milliós rendes költségvetés mellé összesen 18 millió Ft rendkívüli juttatást biztosítottak. A flottatörvény megszületése mellett más fontos események is történtek ekkor a flotta életében:

Ferenc József bevezette a német vezényleti nyelvet és a haditengerészet főparancsnoksága Velencéből az isztriai Polába költözött. A hadihajógyártást a megbízhatatlan Velence helyett pedig Triesztben szervezték meg és ide került a német tannyelvűvé váló haditengerészeti akadémia is. 1850-ben pedig Ferdinánd Miksa főherceg – Ferenc József császár 19 éves öccse – belépett a haditengerészet kötelékébe.

Miksa mindössze egy évvel volt fiatalabb a testvérénél. Míg a hűvös és fegyelmezett Ferenc József az Alpok vidékét és a bécsi udvart tekintette természetesnek, addig az érzékeny és intelligens Miksa délre, a tengerre vágyott. Először 1845-ben, velencei látogatásakor jelentette ki, hogy tengerész szeretne lenni.

Később, amikor bátyja császárrá koronázása kényszerűen falat emelt Miksa és fivére közé (egykori játszópajtását „Felségednek” kellett szólítania, és ha látni akarta, audienciára kellett jelentkeznie), óhaja kéréssé vált. Bécsben Miksára nem várt fényes jövő. Bár Ferenc Józseffel együtt nőtt fel, az új császár tekintélye még nem volt stabil, nem volt hát szüksége társuralkodóra: Míg a tizennyolc éves Ferenc József beleszólhatott a világpolitika alakításába, addig Miksa számára tizenhét évesen bezárult a világ és nem maradt más dolga, mint „élvezni” a dinasztia tagjainak tétlen életét.

Miksa viszont telve volt tettvágygal. A gyakran betegkedő fiúnak jót tett a napfény és az enyhe mediterrán klíma, a tengeren az utazás közben nem volt érvényben az etikett, és végül: a tengerészek között eljátszhatta a legfőbb ember szerepét.

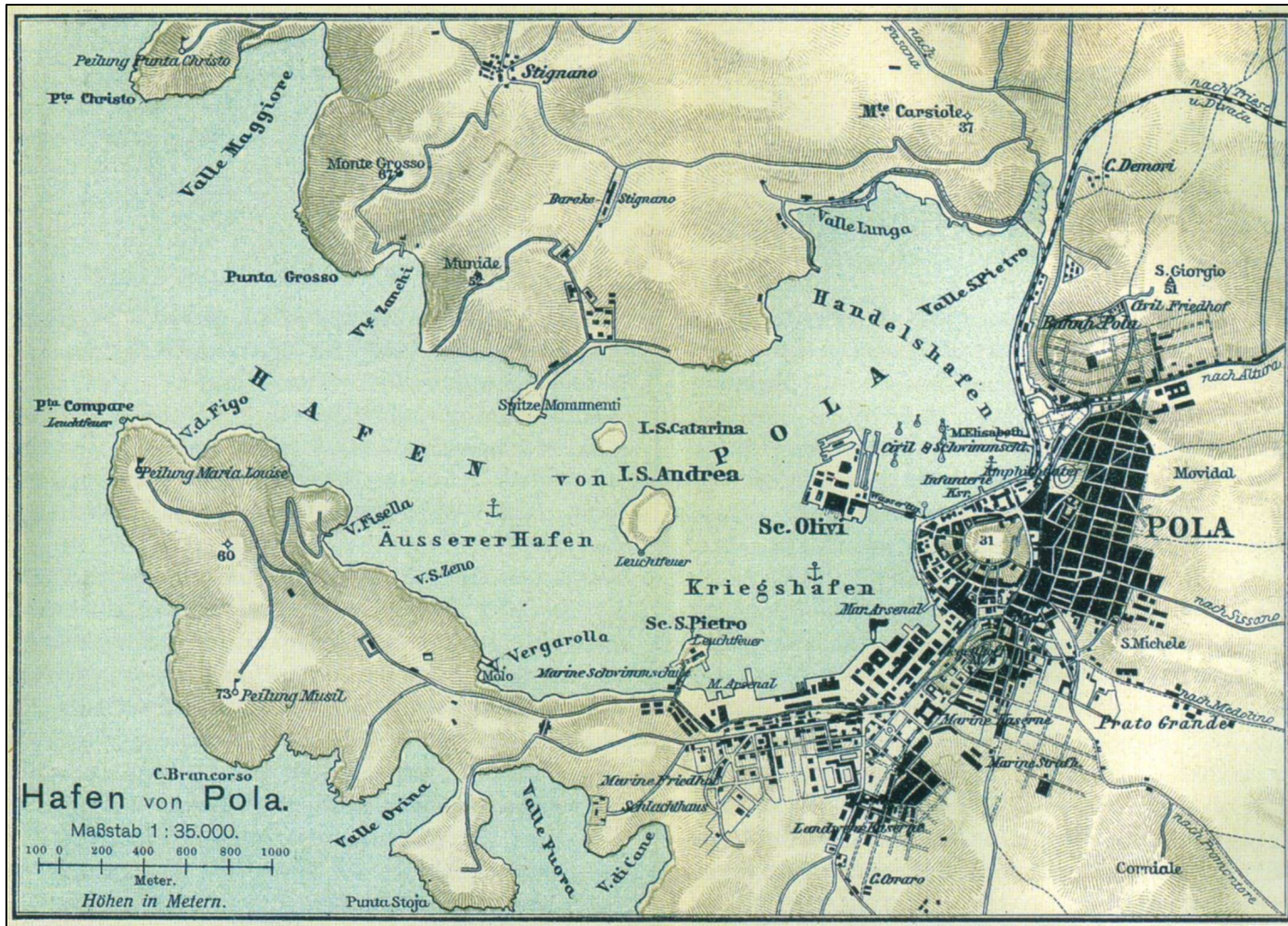
Dahlerup – aki sohasem lelkesedett különösebben az osztrák szolgálatért – ekkor, főparancsnoki tisztét vesztélyben érezve megvált hivatalától, amelyet Franz von Wimpffen gróf altábornagy vett át. Ő és mindenki más is tudta, hogy megbízatása ideiglenes jellegű, csak addig tart, amíg Miksa főherceg elég gyakorlatot szerez a főparancsnoki tisztség betöltéséhez. „*Érdeklődő, buzgó és kötelességtudó*” hadnagy – dicsérte a tengernagy. Miksa tíz éves, a flottára döntő befolyással bíró tengerészeti pályafutásáról a továbbiakban Krámlí Mihályt idézzük¹:

1854: Ferenc József ellentengernaggyá léptette elő 22 éves öccsét, Miksát és kinevezte a haditengerészet főparancsnokává. Miksa, aki tehetségesebb volt bátyjánál, ambícióit immár a haditengerészet főparancsnokaként élhette ki. Miksa sosem engedelmeskedett a felső hatóságoknak – a haditengerészet 1856 végéig formailag a hadsereg-főparancsnokság (Armeeoberkommando) alá volt rendelve – hanem azokat megkerülve, mindig egyenesen a császárhoz ment. Ferenc József pedig, amíg egyeduralkodóként tehetett, szabad kezet adott öccsének, főleg amikor a flottaépítési program pénzügyeiről volt szó. Miksa még 1854-ben utasítást adott egy sorhajó építésére Polában és a RADETZKY mintájára két modern – immár csavargőzös – fregattéra Triesztben, valamint, a rebellis olaszokkal szembeni minden félelmet félretéve, a velencei Arzenálban két gőzkorvetére.

1856: Miksa nem csak hajóépítésre költött nagy összegeket, hanem a flotta parti létesítményeire is. Polában újabb szárazdokkot építtetett és lerakatta az Arzenál alapkövét, amelytől vasúti összeköttetést létesített Trieszt felé, az új haditengerészeti akadémiát pedig Fiuméba költöztette. A flotta nagy kiadásait nem fedezte a flottatörvényben megállapított összeg, különösen a 1,5 milliós működési költség volt kevés, mert azt még vitorlásokra szabták, viszont a gőzhajók üzeme a magas szénköltség miatt jóval többbe került. Miután Ferenc József szabad kezet adott öccsének, a haditengerészet költségvetése évi 5 millió forint fölé emelkedett.

Mindezek mellett 1856-ban az altengernaggyá előlépett Miksának sikerült keresztülvinnie a haditengerészet adminisztrációjának reformját. Az 1857. pénzügyi évtől a haditengerészet önállóvá vált és pénzügyileg függetlenedett a hadseregtől. Miután a flottának külön költségvetése lett, a hadsereg vezetői nem mondhatták többé, hogy a haditengerészet tőlük veszi el a pénzt.

1856-ban Miksát a haditengerészet önállósításán kívül még egy ambiciózus terv foglalkoztatta. A cs. kir. haditengerészet fennállása óta még egyetlen osztrák hajó sem került meg a Földet. Erre a nagy vállalkozásra kedvenc hajóját, a NOVARA fregattot szemelte ki, az expedíció parancsnokául pedig Wüllerstorf-Urbair-t, a tudós tengerészt.

Az új központi hadikikötő Polában. Ferdinánd Miksa javaslatára és tervei szerint kezdték kiépíteni jórészt ma is látható formájára.

Ferdinánd Miksa az utazás tervezésébe és megvalósításba a kor legismertebb hazai és külföldi tudósait is bevonta. Kapcsolatba lépett például Alexander von Humboldttal, valamint az angol Sir Roderick Murchinsonnal, akik lelkesen támogatták az ötletét. Mindnyájan megláták ugyanis azt a lehetőséget, amellyel a korábbi expedíciók munkájára építve, tovább bővíthetik a tudományos ismereteket és újabb természetrajzi mintákat gyűjthetnek a távoli földrészekről. Az expedíció magyar tagjai (Gaál Béla, Semsey Gusztáv, Kalmár Sándor, Máriássy Mihály és Schwarz Ede) révén ugyanakkor a magyar hajózástörténet és földrajztudomány is sokat köszönhet neki.

Az út előkészületeként a külügyminisztérium biztosította a hajó semlegességének nemzetközi elfogadottságát (amire később szükség is lett, mert a NOVARA útjába beleesett az 1859-es háború). A fregatt keleti irányban kerülte meg a Földet: 1857. április 30-a és 1859. augusztus 30-a között 51 686 tengeri mérföldet tett meg. A klasszikus kínai irodalomtól a jótékony rebarbaragyökérig számos anyagot gyűjtött. Az utazás tudományos eredményeit a cs. kir. Udvari- és Államnyomda 21 kötetbe gyűjtötte, amelyet Charles Darwin „*a felvilágosító közlemények lenyűgöző gyűjteményének*” nevezett.

1857: A NOVARA indulása előtt egy hónappal, Radetzky nyugalomba vonulása után, Ferenc József Miksát Velence és Lombardia kormányzójává nevezte

ki. Miksa nem adta fel a haditengerészet főparancsnoki tisztét, fel-alá utazott Milánó és Trieszt között. Helyetteként Triesztben Anton von Bourguignon ellentengernagyot hagyta. Milánóban Miksát hidegen fogadták. Hamarosan liberális reformokat javasolt a helyzet javítására, ám Bécsben szinte mindenki az abszolutizmus és a bürokratikus centralizmus mindenhatóságában hitt, ezért a reformokból nem lett semmi. Nagy öröme, 1859 tavaszán visszatérhetett a haditengerészethez.

1858: 1858-ban, több év halogatás után, Ferenc József végül felülvizsgálta és módosította a flottatörvényt. Az új rendelkezés szerint a 6 sorhajónak, a fregattoknak és a korvetteknek már csavargőzősként kellett megépülniük. A korvettek tervezett száma 6 maradt, a fregattok számát 10-ről 12-re emelték. A briggeket, sónerokat és ágyúnaszádokat törölték a tervekből. Helyettük partvédelmi célokra 12 csavarhajtású ágyúnaszádot kellett építeni. 1858 végén Ausztria 3 gőzfregattal (RADETZKY, DONAU, ADRIA) 2 gőzkorvettel (ERZHERZOG FRIEDRICH, DANDOLO), és 3 csavargőzős ágyúnaszáddal rendelkezett. A KAISER sorhajó teste hiába készült el, a gépe nem érkezett meg Angliából. Az osztrák ipar pedig még nem tudott nagy hajógépeket előállítani, ezért nagyban függött a külföldtől.

1858 nyarán III. Napóleon francia császár és Cavour szárd-piemonti miniszterelnök titkos szerződést kötött,

melyben Nizza és Savoya átadásáért cserében katonai segítséget ígért Ausztria ellen. A flottára fontos feladat várt. Miksa kétféle haditervet dolgozott ki. Az egyiket arra az esetre, ha a Szárd Királyság egyedül szállna hadba, ekkor mindenáron csatát akart vállalni, bízva a győzelemben, míg a francia hadbalépés esetén kizárólag a partvédelemre kívánt összpontosítani.

1859: Tavasszal Ausztria, erejében bízva és Piemont provokálására, megindította a háborút. Április 28-án, két nappal azután, hogy a piemontiak visszautasították az osztrák ultimátumot, Miksa átvette a flotta parancsnokságát. Május 3-án Franciaország is belépett a háborúba és két hét múlva erős francia flotta jelent meg az Adrián. A franciák hadba lépése értelmetlenné tette a döntő ütközetre vonatkozó tervet és a partvédelem került előtérbe. A legjobb hajókat Pólában gyűjtötték össze, a többi pedig a dalmát partvidék különböző pontjain foglalt el védelmi pozíciót. Június 2-án az egyesült francia-piemonti flotta blokád alá vette Velencét, július elején pedig elfoglalták Lussin szigetét, amely egy későbbi partraszállás bázisa lett volna.

Időközben a háború eldőlt a szárazföldön, Ausztria vereséget szenvedett Magentánál (június 4.) és Solferinónál (június 24.), a porosz mozgósítás hírére pedig III. Napóleon gyorsan fegyverszünetet kötött Ferenc Józseffel Villafrancában (július 11.). Szövetséges

nélkül Cavour nem folytathatta tovább a háborút; kompromisszumos béke született, Piemont megkapta Lombardiát, míg Velence osztrák kézen maradt. Itáliában azonban a háború nyomán visszafordíthatatlan folyamatok indultak el, amelyek eredményként új hatalom jelent meg 1861-ben az Adria nyugati partján, az Olasz Királyság.

A cs. kir. haditengerészet egyetlen sikeres akciót könyvelhetett el a háború folyamán, amikor elfogtak egy francia kereskedelmi hajót és Zára kikötőjébe vitték. A haditengerészet és Miksa szerencséjére, mintegy gyógyírként a flotta gyenge háborús teljesítményére, épp egy hónappal a békekötés után, hazaérkezett föld körüli útjáról a NOVARA. Triesztben hatalmas pompával és demonstratív flottafelvonulással fogadták a fregattot. Az ünneplés feledtetni kívánta a háborús kudarcot és a flotta meggyengült morálját volt hivatva erősíteni. A NOVARA legendássá váló útja valóban jó hatással volt a haditengerészetre, amely nagyobb publicitást kapott, nőtt a népszerűsége és a tengertől távol eső területek fiataljai is kedvet kaptak a tengeri szolgálatra.

1860: Az 1859-es itáliai háború kudarca után Miksa rájött, hogy a haditengerészetet úgy védelmezheti meg legjobban a belső ellenfeleitől, ha offenzívát indít a flotta növeléséért. Meg sem várva kritikusaik első támadását, nagy és erős, Ausztria hatalmi állásához méltó flotta

A NOVARA fregatt az Indiai-óceánon a Ferdinánd Miksa javaslatára szervezett földkörüli út során.

A brit AGAMEMNON mintájára tervezett KAISER csavargózós sorhajó vízretétele Polában 1858. október 4-én Ferdinánd Miksa jelenlétében.

felállítását javasolta Ferenc Józsefnek. Ám küzdelmét megnehezítették az abszolútizmus végetértével bekövetkezett politikai változások és a páncélos hajók megjelenésével ugrásszerűen megnövekvő hajóépítési költségek. Ebben a harcban legnagyobb „szövetségese” éppen Ausztria ádáz ellensége, az egyesült Olaszország fenyegető tengeri hatalma lett.

Az 1859-es vereség után politikai reformok kezdődtek Ausztriában. Az abszolútizmus rendszerét jelképező személyeket menesztették, az 1860. október 20-án ki-

Az ifjú Ferdinánd Miksa (középen ül) még korvettkapitányként.

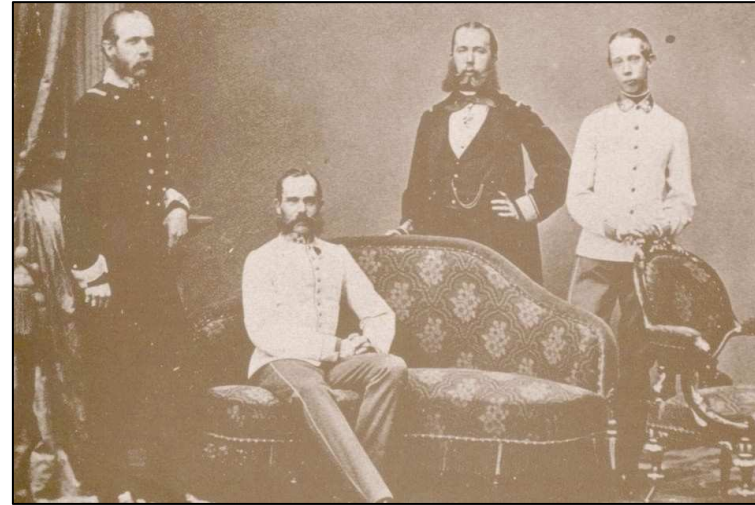
adott Októberi Diploma pedig helyreállította az országgyűléseket és a tartományi gyűléseket, a pénzügyeket pedig a birodalmi tanács hatáskörébe utalta. Az igazán nagy csapást a Februári Pátens (1861. február 26.) jelentette Miksa törekvéseire, ugyanis ezután a törvényhozó testületté formált birodalmi tanács döntött a haditengerészet költségvetéséről (is). Miksa ezidáig mentesült a parlamentáris kontroll alól, de ezentúl a birodalmi tanács nem éppen haditengerészeti párti többségével is meg kellett küzdenie.

Az 1859-60-as esztendő nem volt túl szerencsés a haditengerészet számára. Ferenc József elutasította öccse javaslatát a flotta növeléséről és törölte a tervezett második sorhajó építését. 1860-ban a flotta támogatójának számító Karl von Bruck pénzügyminiszter a kiobbant pénzügyi botrány miatt öngyilkos lett; utóda, Ignaz von Plenert, a haditengerészet egyik legádázabb ellenségének bizonyult. Az 1861-es évre mindössze 5 millió forintot javasolt a flottának, ami az előző évi költségvetésnek csak a felét tette ki.

Miksa a miniszter javaslatára egy pamflettel válaszolt, amelyben a birodalmi tanács hazafias érzéseire apellált a flotta költségvetésének megállapításakor. Hamarosan előhozakodott a saját, 14,8 millió forintos előterjesztésével, de végül a haditengerészet 1861-es költségvetése 7,4 millió forint lett.

1861: 1861. március 17-én Viktor Emánuel felvette az Olaszország királya címet, április elején pedig hivatalosan is megalakult az olasz királyi haditengerészet. Olaszország nem csak Ausztriától tartott, hanem a Bourbon Spanyolországtól is, ezért feszített ütemű flottafejlesztésbe kezdett, amit azután is folytatott, hogy kiderült: Ausztria és Spanyolország nem készül közös akcióra. Az olasz flotta fejlesztését ekkor már az erősödő irredentizmus indokolta, amely nemcsak Velencét és Rómát, hanem Isztriát és Dalmáciát is a királysághoz akarta csatolni. Olaszország rövidesen Európa negyedik legerősebb hadiflottájával rendelkezett, s egyre komolyabb kihívást jelentett Ausztriának.

Az olasz egység kivívásával ráadásul pontosan egybeesett a haditengerészeti technika forradalmi átalakulása, a páncélos hadihajók megjelenése. A francia GLOIRE, majd az angol WARRIOR megjelenése egy csapásra korszerűtlenné tette a fahajókat és egy-két éven belül már tucatszámra épültek a páncélos hadihajók a világ hajógyáraiban. Minden, magát valamire tartó flotta megszakította fahajóépítési programját és páncélosokat kezdett építeni, vagy ha erre technikailag nem volt képes, akkor külföldről rendelt. Ám mindez drasztikus költségnövekedéssel járt együtt, egy páncélos hajó ára kétszerese-háromszorosa volt egy hasonló méretű fahajóénak. 1860 késő őszén, a Nápolyi Királyság összeomlása után

Károly Lajos, Ferenc József, Ferdinánd Miksa és Lajos Viktor.

megjelent egy névtelen pamflet, amelyet az irodalom Miksának tulajdonít. A szerző az olasz veszélyre hívta fel a figyelmet, és Dalmáciát Ausztria Achilles-sarkának nevezte. Az olasz fenyegetés elhárítására erős osztrák haditengerészetet javasolt, melynek költségeire 30 millió forint megszavazását tartotta szükségesnek. Ha esetleg nem is maga Miksa volt a szerző, az írást minden bizonnyal ő sugallta, mert annyira egybevágott törekvéseivel. Miksa ebben az időben dolgozta ki véglegesen flottaprogramját, és november végén pályafutásának egyik legkockázatosabb lépésére szánta el magát: még

mielőtt a birodalmi tanács jóváhagyta volna a flottaprogramot, válaszként az olaszok Franciaországtól rendelt két páncélosára, személyesen két páncélos fregatt építését rendelte el a cs. kir. flotta számára.

Ferenc József 1861. február 5-én hagyta jóvá öccse lépését, de a páncélos hajók építése számos problémát vetett fel. A forint mélyrepülése miatt Ausztria nem fordulhatott külföldi hajógyárhoz, mint az olaszok, a hajókat hazai bázison kellett megépíteni. A hajók megtervezése a zseniális, de még tapasztalatlan Josef von Romako feladata lett, a fa hajótestek megépítését a trieszti Navale Adriatico hajógyárra bízták. Ausztria, szerencséjére, ekkor már rendelkezett két olyan gépgyárral, amelyek alkalmasak voltak nagy hajógépek előállítására. A legnagyobb gondot a páncéllemezek beszerzése jelentette, végül erre is találtak hazai vállalkozót, de kis kapacitása miatt a páncélzat egy részét, kalandos úton, Franciaországból kellett átcsempészni. Végül a tervet sikerült végrehajtani: 1862-ben szolgálatba állt a flotta első két páncélosa, a DRACHE és a SALAMANDER, építési költségük egyenként 2,3 millió forintra rúgott.

Miksa tudta, ha folytatni akarja a páncélosok építését, a jövőben még nagyobb költségvetést kell biztosítania a flottának. 1861 áprilisában összeültek a csonka birodalmi tanács követei. Miksa személyesen nem képviselhette a flottát a tanács előtt, ezért Wüllerstorffot bízta

meg, hogy próbáljon minél több pénzt megszavaztatni, de a tanács Plenert pénzügyminiszter 6 milliós javaslatát fogadta el. Nem sokkal ezután érkezett meg a hír, hogy Olaszország két újabb páncélost rendelt, ezúttal az Egyesült Államokból. Miksa ekkor 3 újabb páncélos fregatt építését, továbbá a NOVARA és a SCHWARZENBERG gőzfregattá alakítását javasolta, 9,1 millió forintért, de a tervet Schmerling miniszterelnök és a pénzügyminiszter elutasította. A császár azonban közbelépett, és október 20-án megparancsolta a terv végrehajtását.

A császári közbelépés visszaütött a haditengerészetre: a flotta és a haditengerészeti adminisztráció élén egyaránt álló főherceg nem illett már az új rendszerbe, melyben a hadsereg immár a felelős hadügyminiszter alá volt rendelve, ezért sokan távozását követelték. Miksa fontolgatta, hogy lemond, de attól tartott, hogy ez esetben a flotta fejlesztése félbeszakad. Végül a helyzetet úgy oldották meg, hogy 1862 januárjában létrehoztak egy új minisztériumot, a flottáért és a kereskedelmi tengerészetért felelős Tengerészeti Minisztériumot (Marineministerium), amely 1865-ig állt fenn, Miksa ezután formálisan csak a flotta tevékenységét irányította.

1862: A flotta fejlesztésének kérdése az új minisztériummal nem oldódott meg, ezért Degenfeld hadügyminiszter 1862 februárjában speciális bizottság létrehozását javasolta, hogy az döntsön a flotta jövőbeli szerepéről és

fejlesztési irányáról. A 11 tagú bizottságban Wickenburg tengerészeti miniszteren kívül két ember képviselte a haditengerészetet. A következő hetekben Ausztriában parázs vita robbant ki a partvédelmi és a nyílt tengeri hadiflotta hívei között. A partvédelmi tábor vezére, Karl Möring, pamfletet adott ki Miksa tengerészeti elképzelései ellen. Ebben az erősen flottaellenes légkörben ült össze a bizottság március 15-16-án és végül 6:5 arányban a flotta további fejlesztése mellett döntött.

Nem sokkal ezután érkezett meg a hampton roads-i ütközet híre, és ezután már senki sem kételkedhetett a páncélos hajók szükségességében. Nem kis részben ennek köszönhetően a haditengerészet 1862. évi költségvetése rekordnagyságot, 17,2 millió forintot ért el.

Ám a VIRGINIA és a MONITOR harcának híre Olaszországban is hasonló hatást váltott ki és a torinói kormány még feszítettebb ütemű flottaépítési programba kezdett. Olaszország 1863-ban már egy 14 páncélosból – közöttük egy toronyhajóból – álló flottát tervezett, melyek közül csak 4 épült volna hazai üzemben, a többi Franciaországban és Angliában. A hatalmas pénzügyi terheket azonban az olaszok sem bírták, és 1864-ben gátat szabtak a haditengerészet túlköltekezésének. Végül Olaszország 1866-ig 12 páncélos hajót állított szolgálatba, Ausztria 7-et.

Az 1862-es költségvetés hatalmas győzelem volt Miksa számára, de egyben az utolsó győzelem is. 1863-ban a tervezett újabb három páncélos fregatt helyett csak kettőre adott pénzt a költségvetés, és a KAISER sorhajó páncélozásának tervét is elvetették. Miksa, hogy javítsa a haditengerészet viszonyát Béccsel, a hajóépítésen kívül minden területen visszafogta a költségeket. Kevés hajót állított szolgálatba, és az 1862-63-as görög válság idején egy kis hajórajon kívül nem küldött hadihajókat az Adrián kívülre.

Miksa új forrásokat igyekezett szerezni a páncélosprogram finanszírozására, ezért 1862 novemberében tárgyalásokat kezdtek egy angol fegyverkereskedővel néhány páncéloszatlan osztrák hadihajó eladásáról a Konföderáció részére. A hajók árából egy újabb páncélos fregattot lehetett volna építeni, de végül az üzlet nem jött létre. 1863-64 telén Anglia három, a Konföderáció részére épülő, ám annak közelgő veresége miatt eladatlaná vált páncélost ajánlott fel Ausztriának, de a túl magas vételár miatt, hiába lelkesedett Miksa a tervért, végül egyet sem vásároltak meg.

1863-1864: A parlamentáris intézmények behozatala megnehezítette a főhercegek életét. A hatvanas évek elején Ferenc József kénytelen volt az uralkodóház tagjait sorra elmozdítani a valódi hatalmat jelentő pozíciókból és belátható időn belül ez a sors várt volna Miksára is.

Ferdinánd Miksa, mint a tengerészet főparancsnoka...

A császár öccse, mint nagy költekező, nem volt túlságosan népszerű a birodalmi tanács szemében, ezért nem számíthatott újabb, felelős pozícióra. A Habsburg birodalmon belül minden lehetőség megszűnt Miksa számára, hogy ambícióinak és rangjának megfelelő hivatalt kapjon, ezért egy külföldi trón elfoglalása jelentette számára az egyetlen esélyt a vágyaihoz és méltóságához illő élethez.

Már 1861 októberében elkezdődtek a tárgyalások a mexikói trón elfoglalásáról, közben egy ideig a görög királlyal kacérkodott, végül 1863-ban egy mexikói küldöttség formálisan is felajánlotta a koronát. Miksa úgy érezte, addigi tevékenysége biztosította a flotta jövőjét, ezért 1864 januárjában lemondott a haditengerészet főparancsnoki tisztéről, és április 10-én aláírta a miramari szerződést, melyben a mexikói császári címért cserében lemondott esetleges ausztriai trónigényéről. Április 14-én a NOVARA fedélzetén elindult Mexikó felé, ahol császársága három év múlva, harmincöt éves korában, a kivégzésével ért véget. A sors furcsa fintora, hogy Miksa császár holttestét ugyanaz a hajó, szeretett NOVARÁ-ja szállította Triesztbe, mint amelyen a kaland elején Mexikóba érkezett.

Ferdinánd Miksa a cs. kir. haditengerészet egyik legnagyobb formátumú parancsnoka volt, aki modernizálta és ütőképessé tette a flottát.

Tehetségét és személyiségének dinamizmusát latba vetve egy évtizeden át küzdött azért, hogy Ausztria gyenge harmad vonalbeli országból erős másodrendű tengeri hatalommá váljon, amely hathatósan meg tudja védeni érdekeit az Adrián és a Földközi-tenger keleti medencéjében. 1854-1859 között megszűnt a tisztkarban az olaszok dominanciája, helyüket túlnyomó részt osztrák-német tisztek vették át. A flotta, most már legfelsőbb akaratból, a flottatörvény segítségével, megindult a növekedés és a korszerűsödés útján és a hadseregtől is sikertelenül függetlenné vált. Miksa személyében pedig olyan parancsnok lett, akinek ambíciói, képességei, és főleg lehetőségei minden addigi parancsnokéit messze meghaladták. 1866-ig neki köszönhetően 7 páncélos fregatt, 1 sorhajó, 5 gőzfregatt és 2 gőztorpedó épült, tehát a flotta-terv közel került a teljes megvalósuláshoz.

Miksa főparancsnokságának tíz esztendeje a haditengerészet történetének egyik legragyogóbb, legdinamikusabb fejlődő korszaka volt. Munkájának gyümölcsei még életében, de már Mexikóba távozása után érték be: az olasz flotta felett aratott 1866-os a lissai tengeri győzelmet és a haditengerészet nemzetközi elismerését – amire nagyon vágyott – még megérhette (igaz nem főparancsnokként), s ha nem vitte volna keresztül páncélos-programját, Ausztria történelme bizonyosan másként alakul.

...és mint mexikói császár.

Ferdinánd Miksa eredetileg Triesztben a tengerparton felállított szobra ma Miksa egykori miramari kastélya kertjében.